

ELS CRÍTICS

literatura
XAVIER PLA

Recuperades les pàgines autobiogràfiques més personals del poeta i traductor Josep Carner Ribalta, autor de les mítiques memòries polítiques 'De Balaguer a Nova York passant per Moscou i Prats de Molló'

El caçador d'emocions

El campanar abandonat. Memòries d'un escriptor exiliat

JOSEP CARNER RIBALTA

Editorial Fonoll
Juneda, 2020
181 pàgines

Les clandestines Edicions Catalanes de París van publicar el 1972 un d'aquells volums memorialístics de cobertes marronoses impulsats per Josep Benet titulat *De Balaguer a Nova York passant per Moscou i Prats de Molló*. El seu autor era Josep Carner Ribalta, poeta, traductor i polític, que havia nascut a Balaguer el 1898 i va morir a Simi Valley, Califòrnia, el 1988, després de dècades d'exili. La seva actuació política va estar decisivament marcada pel seu acostament a Francesc Macià, el viatge que van fer junts a Moscou el 1925 i la seva participació al complot de Prats de Molló. Però el llibre contenia també pàgines interessantíssimes sobre les activitats inèdites dels catalans exiliats a París durant la dictadura de Primo de Rivera, els seus anhels i esperances, la decepció pel judici a Macià, la primera anada als Estats Units, la frustració pel desenllaç de la guerra d'Espanya i el de la Segona Guerra Mundial, la represa de les activitats catalanistes a Nova York i, finalment, l'establiment a Califòrnia i l'activitat cinematogràfica a Hollywood. La simpatia del personatge, un entusiasta *self-made man* amb una sorprenent capacitat d'adaptació, i una escriptura dinàmica i atractiva, fan del llibre, reeditat fa pocs anys per Viena Edicions amb el mateix títol, un dels

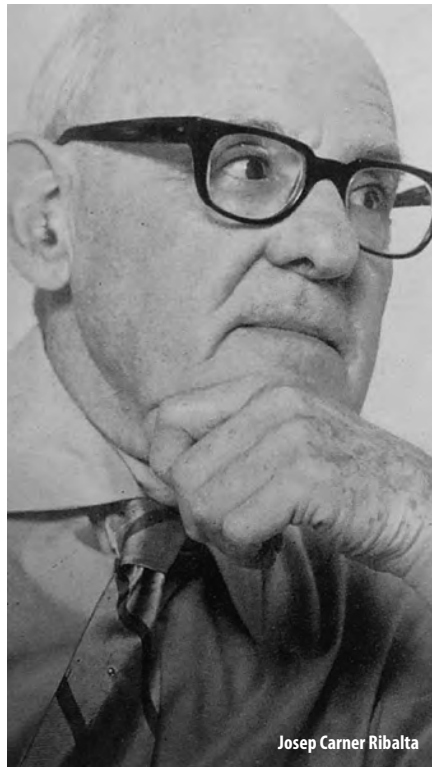
volums catalans de memòries més ben escrits i més interessants de finals del segle vint.

El nom de Carner Ribalta reapareix ara, sortosament, com a autor d'unes segones memòries de l'escriptor exiliat titulades *El campanar abandonat*, escrites el 1956. El seu fill, George Carner, curador del volum, ja adverteix que es tracta d'un volum de to més íntim i introspectiu que no el de les memòries polítiques, i aquest és precisament el principal interès que presenta per al lector d'avui. Perquè, més enllà del testimoni de les seves peripècies polítiques, o dels seus viatges constants en l'etapa d'entreguerres, el llibre ofereix un autoretrat de Carner Ribalta com a personalitat literària que, més enllà de l'interès menor que pugui suscitar avui la seva obra poètica, va ser capaç de construir-se una vida que, si no és de novel·la, com diria el tòpic, sí que seria per fer-ne un bon biòpic de pel·lícula nord-americana.

Les primeres pàgines impressionen perquè desmenteixen en un tres i no res qualsevol temptació de localisme o de provincianisme. Carner Ribalta parla de casa seva: "més que un reducte reclòs havia estat un portal obert". La casa familiar era un modest hostel de poble, "un excel·lent mirador per observar la vida", "un llibre obert

a totes les tradicions”, és a dir: una talaia ideal per assaborir la desfilar de la vida des dels ulls del petit observador. Balaguer, i la seva gent, els dies de mercat, li apareixen com “una gran lliçó de coses” o “un laboratori d'experiments pràctics”. Autodidacta, és clar, fiat només al seu talent, Carner Ribalta parteix del carrer com a bona escola de formació, però serà el catalanisme polític el que el portarà a un “afany de superació individual” que ja no l'abandonarà mai més en el seu periple viatger. Perquè el jove aprenent de poeta, neoromàntic i bohemí, sentia néixer en paral·lel una precoç vocació de rodamón. Si bé estava encara dominat per la timidesa, la discreció i la correcció socials, de seguida veié aparèixer en ell un clar sentit de l'humor i, sobretot, un evident gust per l'acció que va trobar reflectits en la lectura del llibre de Santiago Rusiñol *Del Born al Plata*. Però seran els escrits de Prudenci Bertrana sobre caça els que acabaran de modelar la imatge d'un escriptor impressionista i impressionable disposat a sortir a l'exterior sempre a la caça d'emocions literàries: “Jo anava pel camp amb l'escopeta de la mateixa manera que un dibuixant hauria pogut anar amb el llapis a la mà. Jo hi anava, com qui diu, amb la ploma, no per traçar signes sobre el paper, sinó per escriure en la meua imaginació”.

Les reflexions cinegètiques van ajudar el periodista Carner Ribalta a precisar millor el seu model d'intel·lectual, ja definitivament antinoucentista, que rebutjava la vida purament contemplativa i eixorca, i decidia reinventar-se constantment com un pragmàtic “home d'acció”. La política el va portar a haver d'expatriar-se, a haver de patir un primer exili d'onze anys, a treballar a Londres com a professor d'espanyol, a tornar a París i conèixer Josep Pla (“un conversador i *rapporteur* excel·lent, ple d'estirabots i truculències”) i Ventura Gassol (un dels seus models: el poeta “que vivia amb el cor a la mà, en una successió d'emocions mai reprimides”), a viure en pensions a Bèlgica i a marxar a Cuba, on va acabar enrolat en una colònia naturista i nudista... Però sempre amb un sentiment d'ambivalència entre la vida espiritual i la vida material, un estat “amorf”,

Josep Carner Ribalta

segons la seva paraula, basculant entre l'afany d'experimentar una buscada emoció literària amb els seus ulls sempre assedegats d'assaborir l'exotisme del paisatge o de l'espectacle humà i una impetuosa cerca abstracta de l'acció. Una “brega dels homes de carn i ossos”, que, inevitablement, sempre li va donar com a resultat que “n'hagi sortit amb la carn trosjada i amb les ales, sinó desfetes, escapçades”. El petit cloquer de Balaguer va servir-li sempre de llunyana àncora vital, constituint-lo en una barreja d'estrany fill pròdig i d'il·lusionat Ulisses.

Individualista i “lliure com el vent”, Carner Ribalta fa pensar molt en el gran Eugeni Xammar, tots dos actius i positivistes, epicuris i sensuals, treballadors però dispersos, lliurepensadors i racionalistes, desarrelats però perfectament adaptats als Estats Units de totes les oportunitats, sempre a la recerca d'una “vida veritable”, que, al cap i a la fi, és la que va nodrir la seva obra literària més intensa i perdurable.

Joan Fuster
Escrits de combat
Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira. Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

edicions 4

ESCRITS DE COMBAT
de JOAN FUSTER
Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira
Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en **www.tresiquatre.cat**